

החידה של ספינקס

מאגדות יוון העתיקה

אפשר לומר כמעט בוודאות שהייתה זו החידה הראשונה בעולם. היא קשורה במפלצת שהופיעה באזור עיר תבאי ביוון, ושקראו לה ספינקס. למפלצת היה ראש של אישה, גוף של אריה, כנפיים של עיט וזנב של נחש. רק דרך אחת הובילה לעיר תבאי ולא ניתן היה להגיע לעיר בלי לעבור בסביבתה של ספינקס. וכשאדם עבר שם והמפלצת עצרה אותו, היא נהגה לחוד לו חידה מיוחדת. אחד הראשונים שנפגש עם ספינקס היה איש צעיר בשם דמון. הוא הלך לפגישה עם הדוד שלו לאי, מלך העיר תבאי. אנשים רבים ברחו מפני המפלצת בעלת התערובת המשונה של

אדם, חיה, נחש וציפור, אך דמון לא פחד מדבר, כי בעורקיו זרם דם כחול, דם המלאכים. "עמוד!" קראה ספינקס בקול רם, קול כמו של מורה מבית ספר "עמוד במקום!" הזנב שלה דפק באבק הדרך וכנפיה התנפפו. "מה רצונך?" שאל דמון כשהוא שולף חרב מנדן. "אחוד לך חידה" אמרה המפלצת.

"חידה?" הופתע דמון "מעניין. מה היא?"

"אמור איזה יצור הולך על ארבע בבוקר, על שתיים בצהריים ועל שלוש בערב?" שאלה ספינקס.
"נו.. תני לחשוב. על ארבע בבוקר? זה אולי כלב או משהו דומה? ועל שלוש? ראיתי פעם תיש בלי רגל אחת אבל הוא כבר היה מת, אז זה בוודאי לא נחשב. אולי צפרדע.. לא, אינני יודע, אני נכנע.."

הוא עוד לא הספיק לגמור לדבר כשספינקס התקיפה אותו. היא הניפה את כנפיה והתרוממה לאוויר. הזנב שלה הקיף את דמון והתחיל חנוק אותו. ובסוף, תוך צחוק מפרצוף האישה של המפלצת, הטפרים שלה קרעו אותו לחתיכות ותוך רגעים הדרך התמלאה בדם הקרבן.

כאשר תושבי תבאי ראו כי לא ניתן להגיע לעיר שלהם בלי לפגוש את

המפלצת שחדה את החידה המוזרה,
הבינו כי הם מנותקים מהעולם. הגיעה
תקופה רעה לעיר תבאי. אמנם המלך
לאי והמלכה יוקסטה הבטיחו פרס גדול
למי שיציל את העיר מהמפלצת, אבל
לא מתנדבים רבים באו לזכות בפרס.
נכון, לוחמים ונסיכים אחדים באו
מקצוות העולם כדי להתמודד עם
המפלצת, אך לא ניתן היה לפגוע בה
בחרבות או בחצים. העור שלה היה
קשה כמו פלדה. הטפרים הענקיים היו
חדים כמו תערים. הכנפיים נשאו אותה
לאוויר וזנבה ליפף את הקרבן וחנק
אותו לפני שהספיק למצמץ.
היה גם מי שניסה לפתור את החידה
של ספינקס. במשך הזמן נוסו מספר
פתרונות שונים: עכברוש, עטלף,
חתול, יתוש... אך אף אחד מהם לא
ענה על החידה. מדי כמה ימים נשמעה
באוויר עוד צעקת אימים ודם חדש
נשפך על הדרך.

בסוף נוצר בתבאי מצב כה חמור
שהמלך לאי בעצמו החליט לחפש
פתרון לבעיה.
"אילו ידענו מדוע המפלצת האיומה
באה הנה" אמר "אולי היינו מוצאים
דרך להיפטר ממנה."
"אולי כדאי לשאול את אורקל?" הציעה
המלכה יוקסטה.
אורקל, כך נקראה הכוהנת הגדולה,
שידעה לנבא את העתיד, וגם נתנה
תשובות לכל השאלה. (כן, תשובות
אחדות לכל שאלה, כך שיכולת לבחור
לך את התשובה הרצויה לך).
כשרק המלכה הזכירה את אורקל,
המלך בעצמו השתומם שלא חשב על
כך קודם.
"רעיון נהדר, יקירתי" אמר "אני מיד
אצא בדרך אליה."
אילו המלך לאי היה מגיע לאורקל, הרי
היא הייתה מפתיעה אותו בתשובה לא
נעימה. למעשה הוא זה שהיה אשם

המסע שלו ביוון הוא הגיע לאזור תבאי

והחליט
להתמודד עם
ספינקס.
"עמוד!"

קראה
ספינקס
כשראתה את
אדיפוס "עמוד
ואל תזוז! אם
חייך יקרים
לך אמור לי -
מי זה היצור
שהולך בבוקר
על ארבע,
בצהריים על

שתיים ובערב על שלוש רגליים?"
הדרקון התחילה כבר ללקק שפתיים,
אך הפעם לא זכה להצלחה, כי אדיפוס
לא חשב הרבה וענה:

בהופעת ספינקס, גם אם לא ידע זאת
בעצמו. הוא התאהב בבן של אחד
הידידים שלו, ועשה ממנו משרת אישי.
הנער סבל אצלו ובסוף שם קץ לחייו.
הדבר נודע להרה, מלכת האלים, והיא
זו ששלחה את ספינקס לתבאי כעונש
למלך לאי.

אך המלך לא הגיע לאורקל והדבר לא
נודע לו, כי בדרך לשם הוא פגש באיש
צעיר שבא להתמודד עם ספינקס.
השביל היה צר ואף אחד מהם לא רצה
לזוז הצדה כדי לפנות לשני את
המעבר. התחילה מריבה ותוך כדי כך
מרכבת המלך לאי דרכה על רגלו של
הצעיר וזה שלף את חרבו ופתח למלך
לאי את הבטן.

לצעיר הזה קראו אדיפוס. הוא לא היה
איש רע, אך המזג שלו היה מסובך.
הוא רצה מאוד להיות לגיבור גדול, אך
לא ידע איך לעשות זאת. תוך כדי

"זה פשוט. התשובה היא - האדם.
בבוקר, כשהוא תינוק, הוא זוחל על
ארבע. בבגרות הצהריים הוא הולך
זקוף על שתיים, ובערב של זקנתו הוא
הולך על שלוש - נשען על מקל
ההליכה."

כשספינקס שמעה את התשובה
הנכונה היא האדימה מרוגז. ראש
האישה צעק, גוף האריה רעד כולו,
נוצות נפלו מהכנפיים והזנב התגלגל
לפקעת.

את אדיפוס בחרו למלך תבאי במקום
לאי ההרוג. הוא התחתן עם יוקסטה,
בלי לדעת שזו אמא שלו, שממנה נפרד
בילדותו, ושהמלך לאי, אותו הרג
בדרך, היה אבא שלו.
אבל זה כבר סיפור אחר.